

Keyla Orozco. Foto: Erik Pezarro

DE KUNST VAN HET DECONSTRUEREN

Sinds componist Manuel Saumell Robredo midden negentiende eeuw het gelukkige idee kreeg om dansmuziek – gentransfigureerd – naar concertzalen over te brengen en hiermee de geboorte van het Cubaanse muzikale nationalisme inluidde, heeft bijna elke Cubaanse componist tot dusver zich aangetrokken gevoeld door de gratie, de kracht, de rijkdom en de fantasie van onze natuurlijke muziek.

Componisten die met folklore en populaire muziek werken hebben hun bron op diverse manieren benaderd. Een paar voorbeelden: Sommige volgen hun modellen naar de letter en componeren eenvoudigweg een nieuwe 'joropo', een nieuwe 'son', een nieuwe 'bambuco'. Anderen eigenen zich essentiële onderdelen van een specifiek genre toe en herscheppen dit met wisselende fantasierijke vrijheid: middels het verrijken van harmonieën, het transformeren van de originele muzikale structuur, het tegenover elkaar stellen van elementen van verschillende genres of verschillende technieken. Er zijn componisten die zich in de essentie storten en de principes ontdekken die het gekozen genre definiëren of zelfs de principes van een hele specifieke cultuur en op basis daarvan een nieuw artistiek product creëren, etc.

Keyla Orozco Alemán heeft vrijwel alle wegen bewandeld. Erfgename van een Cubaanse traditie van de moderne compositie die aan het begin van de twintigste eeuw ontstond en door haar leraar Harold Gramatges aan haar werd overgedragen; die direct van de bron gedronken heeft, bezit een solide techniek die het haar mogelijk maakt welk idee dan ook succesvol uiteen te zetten. Vandaag de dag is ze – buiten het recreëren van Cubaanse muziek in haar werk, onstuitbare reiziger die ze is – uitgegroeid tot een kroniekschrijver van culturen, die in haar composities resulteren in een 'transmuzikaal syncretisme' met veel van de tekenen van de postmoderne schepping.

Ze heeft geschreven voor solo-instrumenten en combinaties van instrumenten. Ze heeft technologie in haar werk verweven en geëxperimenteerd met geluiden van alledaagse voorwerpen. Ze heeft geschreven voor koor en voor orkest. En in de oceaan van componisten van dit moment, massaal door conservatoria geproduceerd, kenmerkt Keyla's muziek zich door haar

gevoel voor humor, haar voortdurende verwijzing naar tradities, haar vermogen om te absorberen en op organische wijze het nieuwe in haar esthetische taal te verwerken en bovenal vanwege die passie van haar om te transformeren en opnieuw uit te vinden door "... *alles wat 'arreglao en cuadro' (geregeld en gevormd) is te de-componeren, ont-heiligen, de-rangeren ...*" "... *Geef me een thema en ik zal het naar eigen inzicht opsplitsen ...*" dat is wat zij verkiest, schreef ze op een bepaald moment.

Ik weet dat het beschrijven van muziek zo vaag en illusoir is als het beschrijven van geuren, maar ik probeer hier toch wat voorbeelden te geven:

'Variaciones infantiles sobre un tema popular' (Kindervariaties op een populair thema), een didactisch werk dat de student door verschillende momenten in de geschiedenis van de muziek voert zoals het contrapunt van de barokmuziek, bartokiaanse harmonieën, de blues, de fuga, polytonaliteit, etc.

'De chismes y confiancias' (Over roddels en ontboezemingen), 'danzón', Cubaans negentiende-eeuws genre in een rondovorm, waar een hoofdthema door het hele stuk heen wordt afgewisseld met nieuwe thema's of episodes om te eindigen met een zeer ritmisch of 'montuno' gedeelte: eerbetoon-parodie van de Cubaanse piano traditie en Europese akkoordische polytonaliteit van de vroege twintigste eeuw, waar zeer traditionele melodieën dissonant zijn afgezwakt, waardoor het gevoel van disharmonie en onbalans – die roddels en bepaalde ontboezemingen veroorzaken – wordt gecreëerd.

'Won't Blue', waar twee tradities van zwarte afkomst (Afro-Cubaanse en Afro-Amerikaanse) de muzikale vertelling bepalen. Keyla reproduceert de toonhoogten van membranofonen in snelle, gesyncopeerde opeenvolgingen aanvankelijk gepresenteerd als korte cellen die meer complex worden naarmate het stuk vordert; en melancholische harmonieën van blues, die als een fragiele geluidlijn begint die zich ontwikkelt tot stolsels van akkoorden die zich verspreiden en uitgroeien tot het bijna percussieve in een parallelle climax tussen de twee.

'Traveling Shoe Stories', suite van korte stukken voor viool, basklarinet, piano, percussie en tapdanser, waar Keyla min of meer de kijker laat meemaken wat ze gedurende haar reizen over de hele wereld heeft ervaren, terwijl ze het stuk schreef. Een werk waarin ze haar kenmerkende gevoel voor humor, Cubaanse folklore, Europese muzikale traditie, jazz, pop, vrije improvisatie en tap doet samengaan. Een muzikaal zelfpotret dat ook 'Keyla, of de kracht van kwetsbaarheid' genoemd had kunnen worden en waar we op 22 maart 2015 in Amsterdam de première van verzorgen.